

Munkácsy Mihály Múzeum (helytörténeti gyűjtemény)

5600 BÉKÉSCSABA, SZÉCHENYI U. 9., TELEFON: 06 66 323 377

Kocsor János

A békéscsabai múzeum helytörténeti gyűjteményében található nyomdatörténeti emlékeknek túlnyomó részét a Békés megyei nyomdák kiadványai képezik, mellettük néhány tárgyi emlék található.

Tárgyak

- ◆ *Klisé.* Békéscsabai szabaduló céhlevél kliséje. Vörösréz lemez, szlovák nyelvű, a település látképével.
Leltári szám: Ht.58.31.1.

Nyomódúccok

Szentkatolnai Bálint Benedek (1860-1920) Kézdivásárhelyen élt, majd Békéscsabán elhunyt fametsző, grafikus munkái:

- ◆ Nő portréja címerrel, körben virágmintákkal.
Leltári szám:Ht.99.26.1.

- ◆ Táj, két gyermekfigurával.
Leltári szám: Ht.88.26.2.
- ◆ Nőalak, egyik kezében koronával.
Leltári szám: Ht.99.26.3.

Nyomtatványok

A Munkácsy Mihály Múzeum helytörténeti gyűjteményén belül az 1960-as években hoztak létre a Békés megyei nyomdák kiadványaiból egy gyűjteményi egységet, valamint az 1980-as évek második felében Szekerka János békéscsabai könyvkereskedő hagyatékán belül különítették el a Tevanymoda kiadványait. Az alábbi ismertető ezek anyagát tartalmazza, de meg kell jegyezni, hogy még más gyűjteményi egységekben is vannak ilyen jellegű nyomtatványok.

- ◆ *Réthy Lipót, Arad és Szarvas.* Ezek: Jancsovcics István Magyar nyelvtan, előrebocsátva szláv–magyar szótárnak. Szarvas, 1848; „Wiklad tri provnjik caftek...” (Luther katekizmusának magyarzata, szlovák nyelvű). Arad, 1878; Počtováce tably... (szlovák nyelvű szorzótáblás könyvecske). Arad, 1878.
- ◆ *Dobay János, gyulai nyomdász.* Orgonavirágok, imák és énekek a római katolikus hívek használatára. Gyula, 1889-es és 1905-ös kiadás; Keresztúti ájtatosság. Gyula 1927.

Corvina Nyomda, Békéscsaba.

Pametrné selému swetu tragedia. Szlovák nyelvű kiadvány, Békéscsaba, 1892; Gulyás József: Vitézi énekek/Lyra. Békéscsaba, 1917; Miklya János: Nyár vége. Békéscsaba, 1936; Gulyás József: Memento. Év nélkül.

Kner Nyomda, Gyoma

A Kner Nyomdával kapcsolatban különösen hangsúlyozni kell, hogy a Munkácsy Mihály Múzeum helytörténeti gyűjteményében nemcsak a nyomdatörténeti gyűjteményben, hanem más egységekben (hagyatékok, gazdasági iratok stb.) is szép számmal találhatunk Kner-nyomtatványokat.

Könyvek

A nyomdatörténeti gyűjteményben a gyomai Kner Nyomdában nyomtatott legrégebbi könyv a „Keresztúti Ájzatosság az elhunyt hívekért” címet viseli, s az endrődi Élő Rózsafüzér Társulat adta ki 1893-ban. Ezenkívül még 18 db, 1944-ig kiadott könyvet soroltak ide, melyeket az 1960–1970-es években, illetve 1980-ban leltároztak be (Goethe, Kosztolányi Dezső, Balázs Béla, skandináv írók stb. művei),

melyek között megtalálhatjuk Kner Imre A tipográfiai stílus elemei című, 1933-ban kiadott könyvét is. Az 1990-es években – pontosabban 1993-ban – csak egy könyvvel gyarapodott a gyűjtemény e része, Kner Imre 1912-ben kiadott Könyv a könyvről című művével.

Az 1945 után kiadott könyvek közül mindössze 5 db, az 1960-as években begyűjtött könyv található a gyűjteményi egységben.

Brosúrák

- ◆ Gyoma 1899. július 14. Emlékirat városunk jelenéről az építendő új városháza alapkövetéle alkalmából.
- ◆ A Tót-komlósi Keresztény Földművelők Olvasó Körének alapszabályai. Gyoma, 1899
- ◆ 1882–1932. Kner Izidor könyvnyomtató mester 50 éves jubileuma (egyben meghívó is a Budapesten tartott jubileumi ünnepségre).

Egyéb nyomtatványok

Prospektusok, termékismertető, mintalapok

- ◆ Röpke Lapok. Nyomdászati és művészeti ismeretterjesztő újság az érdeklődő nagyközönség számára. (1913. január 27. XV. évf. 4. sz.; 1914. január 1. XVI. évf. 1. sz.); Röpke Lapok. Új báli meghívó-minták Kner Izidor gyomai könyvnyomdájából. (1923. január 1. XVII. évf. 1. sz.; 1930. január 1. XX. évf. 1. sz.)
- ◆ Kner-klasszikusok. A magyar költészet remekei Balassitól Tompáig 12 kötetben. 1921.
- ◆ Monumenta Literarum. A világirodalom kisebb remekművei legkiválóbb műfordítóink új fordításaiban. Szerkesztette és sajtó alá rendezte Király György, a könyvdíszeket tervezte Kozma Lajos, nyomtatta és kiadja Kner Izidor könyvnyomtató, Gyomán, MCMXXI.
- ◆ Kner Izidor könyvnyomdája kiadásában megjelent könyvek jegyzéke. 1943.
- ◆ Kner Izidor könyvnyomdájában, könyvkötészetében és üzleti könyvgyárában készülő hivatalos és üzleti könyvkötések ismertetése. 2 db, 1922. és 1929.
- ◆ A papiros szabványosításáról. 1937.
- ◆ Négy tipográfiai reklámlap a gyomai Kner Nyomda 1938. évi tőmbnaptárából.
- ◆ Betűmintakönyv. A gépek leltára. Készült az 1941. esztendőben, a vállalat fennállásának hatvanadik évfordulójára. (Erősen hiányos, be nem kötött lapok.)

Aprónyomtatványok

- ◆ A Mező-berényi Casino meghívója zártkörű táncvivalomra. 1888.
- ◆ Mezőberényi hangverseny műsor. 1890.
- ◆ Ezredéves emléklap. (1896?)
- ◆ Búza folyószámla könyvecske. Gróf Merán Uradalmi malom, Körösladány
- ◆ Négy db levélpapír, színes nyomott mintával (virágminta gitározó nővel és zongorán kísért éneklő férfi).
- ◆ Tizenegy db megrendelőlap, illetve gépelt fejléces levél a Kner Nyomda megrendeléseivel kapcsolatban.
- ◆ „Correctura.minta”, nyomtatott.
- ◆ Kner Izidor nyomtatott üzleti körlevele első oldalán Kner Izidor portréjával, 1931. március.
- ◆ Kner Imre „Korunk egyik legfontosabb problémája” című nyomtatványa, 1935. január 15.
- ◆ Nyolcvanhárom db levelezőlapok. Kitértlenek, előlapjukon versidézetekkel.
- ◆ Három db báli meghívó. Kitértlenek, kettő előlapján táncoló pár egyen dzsesszzenekar színes nyomata.

Tevan-nyomda

A békéscsabai Tevan-nyomdától majdnem száz kötetre rúgó könyvgyűjteménnyel rendelkezünk, ebből huszonnyolc darab a filléres Tevan-könyvtár sorozatban jelent meg. A kiadványok között a hazai és külföldi irodalom nagyjainak műveit találhatjuk: Ady Endre, Csáth Géza, Karinthy Frigyes. Kosztolányi Dezső, Anatole France, Thomas Mann.

Érdekesség

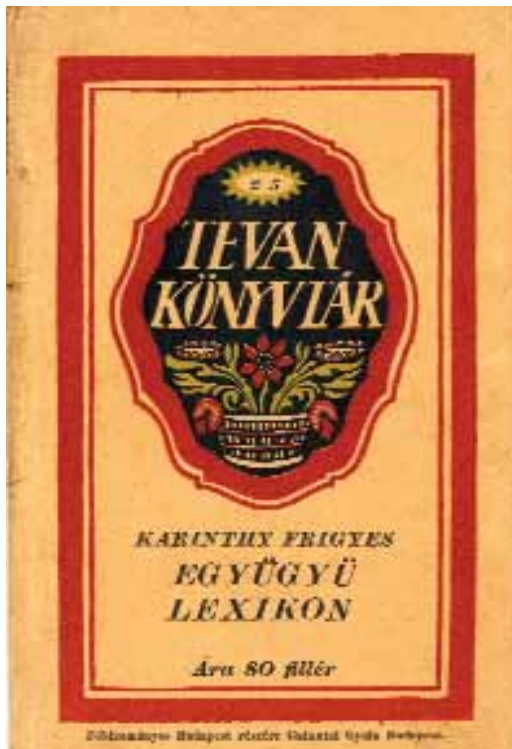
- ◆ Céhlevél kliséje, Szentkatolnai Bálint Benedek nyomódúcai

Irodalom

- ◆ *Petőcz Károly*: A Dobay-nyomda (Gyula) betűmintakönyve, Gyomaendrőd, 1988.

A nyomódúc készítője Szentkatolnai Bálint Benedek, fametsző, grafikus és iparművész.

A múzeumról és a nyomódúcról a fényképet Latorczai János készítette.

- ◆ Békés megye első nyomdása, Réthy Lipót. Dokumentumok 1841–1858. Szerk.: Szabó Ferenc. Békéscsaba, 1977.
- ◆ *Petőcz Károly*: Réthy Lipót szarvasi nyomdája
- ◆ *Szif Rezső*: Tevan Andor kiadói munkássága. In: Körös Népe IV. 1963.
- ◆ *Szif Rezső*: Tevan Andor a bibliofil könyvkiadó. Magyar Könyvszemle, 1964. 4. sz.
- ◆ A Tevan nyomda és kiadóvállalat történetéből (1903–1949). Szerk.: Szabó Ferenc. Békéscsaba, 1975.
- ◆ *Papp János*: A szép könyv dicsérete. A Tevan-könyvek kritikái, 1989.

Ez úton mondunk köszönetet a Canon Hungária Kft. képviselőinek, különösen Lakos Lászlónak és Török F. Lászlónak, valamint a Pytheas Kft. tulajdonosának, Kelemen Eörsnek, hogy áldozatos munkájukkal lehetővé tették a Magyar Grafika eddig megjelent számainak borítóiból álló kiállításunk létrehozását. Szeretnénk, ha az ötven évet felölelő grafikai anyag az ország több helységében is megtekinthető lenne. Egyesületünk titkárságán várjuk a kiállítást vendégszerepeltetni kívánó múzeumok, nyomdák, kulturális létesítmények jelentkezését.